



# STIGENDE MISTRIVSEL ER OGSÅ RYKKET IND I DAGPLEJEN

## **Børneyoga:**

Ro, fællesskab og bevægelse

Læs side 14

## **Dokumentation:**

De afskaffede journalnotaterne

Læs side 20

## **Faglighed og fornøjelse:**

Kommende medlemsarrangementer

Læs side 28

**Udgiver:**

LFS, Landsforeningen for  
Socialpædagoger  
Rosenvængets Allé 16,  
2100 København Ø  
Telefon: 3544 4546  
www.lfs.dk

**Ansvarshavende redaktør:**

Kirsten Gunvor Løth (formand)

**Redaktion:**

**E-mail:** lfsnyt@lfs.dk

Anna Louise Stevnhøj,  
Daglig redaktør

**Telefon:** 4697 1662/ 3071 8947

**Email:** alst@foa.dk

Agnete Solvej Christiansen,  
Journalist

**Telefon:** 4697 1671

**Email:** agch@foa.dk

Signe Rosa Skelbæk,  
Journalist

**Telefon:** 4697 1663

**Email:** sisk@foa.dk

**Forsidefoto:**

Signe Rosa Skelbæk

**Layout:** Falk og musen

**Grafisk produktion:** Jørn Thomsen  
Elbo A/S, som er certificeret efter  
følgende internationale standarder:  
ISO 14001 miljøcertificering, ISO  
9001 kvalitetscertificering, FSC-  
certificering og Svanemærket. Trykt på  
miljørigtigt papir med vegetabiliske  
farver.

**Medieinfo og deadlines på:**

lfs.dk/118

**Oplag:** 12.500 • ISSN: 2794-3747  
50. årgang

Næste nummer udkommer i  
uge 46 2024.

Deadline 31. oktober 2024.

**Åbningstider:**

Mandag, tirsdag, onsdag  
og fredag 10.00-14.00  
Torsdag 12.00-16.00  
Telefon: 3544 4546  
E-mail: lfs@lfs.dk



## ARTIKLER

- 3 Leder: Lad os tage handsken op!
- 6 Mistrivsel blandt børn er også rykket ind i dagplejen
- 9 Det har en kæmpe betydning, at børn møder det samme ansigt hver dag
- 12 Medlemsportræt: Jeg er bange for, hvad den stigende ulighed gør ved vores samfund
- 14 Børneyoga giver ro, fællesskab og bevægelse
- 19 Yogastillinger, du selv kan lave med børnene
- 20 Vores journalnotater viste sig at være overflødige
- 24 Generalforsamlinger 2024 i LFS
- 28 Medlemsarrangementer for enhver smag i LFS
- 30 LFS-kalenderen
- 32 TRIO-møder i uge 45:  
Hvad laver ledelsen, når medarbejderne bestemmer?

6 "Jeg forstår godt, at man som dagplejer kan føle, at man bliver parkeringsplads for de børn, som kommunen ikke ved, hvor man ellers skal gøre af."

14



22





# LAD OS TAGE HANDSKEN OP!

I 2015 holdt forfatteren og kunstneren Madame Nielsen en båltale ved et Sankthansarrangement ved Roskilde Fjord, som var en fantastisk forsvarstale for heksens væsen, nødvendighed og centrale betydning for udvikling af samfundet. Men i Danmark har vi brændt hekse i århundreder – først helt konkret og senere i overført betydning. At være eller blive kaldt heks er slet og ret noget lort. Der er nul status i at være en heks.

Som Madame Nielsen sagde: "Heksen er en kætter. Heksen siger og skriver det upassende, det utidige, heksen er ikke den, der vil elskes, heksen vil forføre og forurolige, heksen ser det, ingen andre endnu kan se, det andre ikke tør se eller ikke vil se, det, der er på vej til at ske."

Men tiden kalder på flere hekse, som tør sige, hvad der er på vej til at ske for velfærdssamfundet, børnene, pædagogikken og faget, hvis vi ikke radikalt ændrer retning. Der er brug for at tale om det, der gør ondt og går skævt for at komme frem til noget klarere og mere virkelighedsnært.

I slutningen af 1993 blev jeg ansat som pædagogmedhjælper på Skodsborgs Observations og Behandlingshjem, og det skulle vise sig at blive det vigtigste læringssted for min rejse som kommende pædagog. Det var en arbejdsplads, hvor professionalismen, værdisætningen og stoltheden var kollektiv, uanset om du var pædagog eller medhjælper. Det var den faglige stolthed og oplevelsen af at gøre en afgørende forskel for børn fra de mest udsatte positioner i deres første leveår, der gjorde, at jeg år senere valgte at læse til pædagog.

Men den stolthed, værdisætning og anerkendelse, som jeg oplevede på Skodsborgs Observations og Behandlingshjem og blandt mine kolleger, var ikke at finde på pædagoguddannelsen. Der var tvært om et fravær af den kollektive værdisætning blandt de pædagogstuderende, og der var en følelse af, at vores fag havde lavprestige, og at vores pædagogiske arbejde hverken blev værdsat eller anerkendt i samfundet. Det var ødelæggende for vores selvforståelse. For alle kunne jo blive pædagoger. Vores fag blev hverken agtet eller respekteret som eksempelvis sygeplejersker og lærere. Tre årtier senere er situationen kun blevet værre.

Rekrutterings- og medarbejderflugtskrisen taler sit eget sprog. Ansøgningerne til pædagoguddannelsen er i frit fald. Det er resultatet af tre årtiers systematisk underfinansiering af velfærden. Men det kalder også på, at faget tør og vil se kritisk på sig selv. Der er masser af fagpersoner, som er mega stolte over deres fag, faglighed og pædagogiske arbejde. Men kollektivt er der et underskud.

*"I min optik er der brug for tusindvis af hekse, som tør tale autoriteter og normer imod, hvis faget skal genrejses."*

Emma Holten, som har skrevet bogen 'Underskud – værdien af omsorg', er en heks, der kan se det, som mainstream økonomer og politikere ikke kan eller ikke vil se og forstå. For samfundsøkonomi er for vigtigt til at overlade til økonomer. I min optik er der brug for tusindvis af hekse, som tør tale autoriteter og normer imod, hvis faget skal genrejses. Der skal skabes en ny værdisætning af det pædagogiske fag. Ikke som oppustet snak om at "vi er så seje", eller "jeg er pædagog. Hvad er dine superkræfter". Men vi skal starte rejsen mod en kollektiv værdisætning af vores fagidentitet og gøre vores historiske rødder til alle fagpersoners DNA, uden at slå ind på offersporet, og derfra formulere en opdateret og præcis professionsidentitet med billedskabende adfærdsbeskrivelser, der genskaber en kollektiv og individuel stolthed i ord og handling.

Jeg ved ikke, hvordan vi starter. Men vi kan som fag ikke vente på, at politikere eller andre gør det for os. Vi må selv tage handsken op. Mine erfaringer siger mig, at alt, der gror fra bunden og op og har en forankring blandt hverdagens eksperter, før eller siden vil skabe en bevægelse.

Af Jan Hoby,  
næstformand i LFS

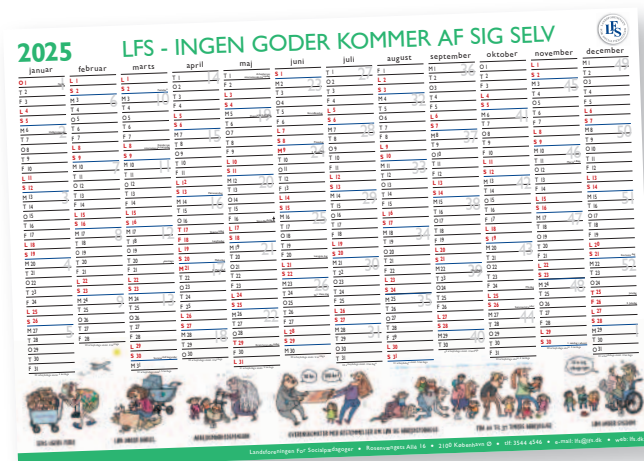


# LFS VÆGKALENDER 2025

LFS får hvert år fremstillet en vægkalender, som måler 70 gange 100 cm, og som er velegnet til at have hængende på væggen i institutionen.

Thomas Balle, som selv er medlem af LFS, har illustreret 2025-kalenderen, som bærer parolen 'Ingen goder kommer af sig selv'.

Kalenderen kan hentes i LFS, Rosenvængets Alle 16, 2100 København Ø, af alle LFS-medlemmer. Her kan du også hente en kalender i A4 format, hvor januar til juni er trykt på den ene side, mens juli til december er på den anden.



“Der er god plads på de offentlige finanser til at sænke hastigheden i folkepensionsalderens stigning – uden at det kræver offentlige besparelser eller skattestigninger.”

Citat: Lars Andersen, direktør for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, i Berlingske Tidende den 23. september 2024



## TEGN JERES EGNE FRIMÆRKER

**Postbuddet på ENIGMA** har brug for børnenes hjælp! Der er sket noget skrækkeligt. Et brev er forsvundet i tiden, og det er ikke et hvilket som helst brev – det er et 200 år gammelt kæreste-brev!

Det er den spændende optakt til Skoletjenestens forløb for børnehavebørn på Danmarks nye kommunikationsmuseum ENIGMA. Her rejser børnene ind i den digitale verden og møder dens historie, men de kan også prøve en rød postjakke og dreje på historiske telefoner.

Se meget mere [www.skoletjenesten.dk/tilbud/postmysteriet-tegn-jeres-egne-frimaerker](http://www.skoletjenesten.dk/tilbud/postmysteriet-tegn-jeres-egne-frimaerker)

# EFTERÅRSFERIE PÅ ARBEJDERMUSEET

**Arbejdermuseet** rejser 70 år tilbage i efterårsferien, og børnene kan prøve at være arbejderbørn i 1950'erne med hjemmelavet legetøj, ferielejr og fællesskab.

I kan prøve sjove aktiviteter med 50'er-vibe, besøge familien Hansens lejlighed, der står nøjagtig, som man boede dengang, og spadserer en lille tur i forretningsgaden, der har helt andre butikker, end vi kender i dag. Alle kan mødes i kaffebaren for at slukke tørsten med en rød sodavand som arbejderbørn i 50'erne.

Er du medlem af LFS, har du gratis adgang, og du må gerne tage en anden voksen med. Børn har gratis adgang. Du skal blot fortælle ved indgangen, at du er medlem af LFS og vise et eller andet, der identificerer dig som medlem – som eksempelvis dette blad med din påtrykte adresse, et nyhedsbrev på din telefon eller andet.



## BØRN, DER MISTER EN FORÆLDER EFTER PARTNERDRAB

**I Danmark sker** det omkring tre gange om året, at et barn oplever, at den ene forælder slår den anden ihjel - og eventuelt begår selvmord bagefter.

Denne type sager har vidtgående konsekvenser for de børn, der står tilbage. Social- og Boligstyrelsen har derfor udgivet en guide til de fagpersoner, der skal sikre den særlige støtteindsats til børnene.

Guiden findes på [www.sbst.dk/udgivelser](http://www.sbst.dk/udgivelser). Brug søgeordet: Partnerdrab

## NY PODCAST OM FIXERUMMET'S BRUGERE

**Radio IIII** har i sensommeren lanceret en ny podcastserie, Fixerummet, med skuespiller Pelle Hvenegaard i værtsrollen. Hvenegaards samtalepodcast lader lytteren komme helt ind under huden på de mennesker, der har deres gang i Fixerummet H17 på Vesterbro. Han taler med alle fra det anonyme bandemedlem, til tidligere børnehjemsbarn og

en af alderspræsidenterne, Verner, på 76. Fælles for gæsterne er, at de har et misbrug af hårdere stoffer, men deres vej til Fixerummet er uendelig forskellige. Samtalerne giver en værdig stemme til brugerne, der får lov at fortælle om deres livsbanner, mens Pelle Hvenegaard stiller de spørgsmål, man som lytter kan sidde tilbage med. Podcasten kan lyttes gratis hos de fleste podcastapps.







Flere børn udviser tegn på mistrivsel og mere komplekse udfordringer, selv ned i vuggestue- og dagplejealderen. Dagplejere oplever ofte, at det er svært at få den fornødne efteruddannelse, det kræver, selvom de synes, de har rammerne til at rumme børnene.

# Mistrivs rykket in

Et stigende antal børn udviser tegn på mistrivsel, og hvor fokus især har været på børn i skolealderen, viser en spørgeskemaundersøgelse, som LFS har foretaget blandt dagplejere i hovedstadsområdet, at mange oplever de samme tendenser allerede i dagplejen.

**Et stigende antal** børn udviser tegn på mistrivsel. Både de mere komplekse udfordringer og den mere generelle mistrivsel rammer flere og flere børn og unge.

En undersøgelse foretaget af Danmarks Evalueringsinstitut i 2024 viser, at 85 procent af daginstitutionsledere landet over oplever, at de har flere børn med komplekse udfordringer og 71 procent oplever, at der er flere børn i mistrivsel i deres daginstitution i dag, end når de sammenligner med fem år tilbage.

Og desværre viser en spørgeskemaundersøgelse, som LFS har foretaget, at der også i dagplejen ses et stigende antal børn med tegn på mistrivsel.

## Mangel på alternativer

41 procent af dagplejerne i undersøgelsen svarer, at de oplever, at antallet af

# el blandt børn er også d i dagplejen



## Om undersøgelsen

LFS sendte i forsommeren 2024 et spørgeskema til vores medlemmer med arbejde i dagplejen. Undersøgelsen er delt op i henholdsvis dagplejere og dagplejepædagoger/dagplejeledere. 82 ud af 471 dagplejere har besvaret undersøgelsen, hvilket giver en svarprocent på cirka 17 procent, og 10 dagplejepædagoger/dagplejeledere ud af 64 har besvaret undersøgelsen, hvilket giver en svarprocent på cirka 16 procent. Alle respondenter i undersøgelsen har været anonyme, men har angivet hvilken kommune, de arbejder i.

børn, der mistrives (fx ikke er glad, ikke udvikler sig alderssvarende eller har en udadreagerende adfærd) i dagplejen er stigende. 60 procent af ledere og dagplejepædagoger svarer det samme. Nogle af dagplejerne uddyber, at der er tale om børn med tydelige komplekse udfordringer.

I undersøgelsen tilføjer en af dagplejerne:

”Vi har sidste år sendt et barn videre til specialbørnehave. Vi havde på det tidspunkt kæmpet mange måneder for, at barnet skulle have kvalificeret hjælp, men da der ikke var plads, skulle barnet blive i dagplejen.”

Og en anden skriver:

”Jeg oplever, at børn med særlige behov oftere afvises i institutionerne, men anvises til dagplejen, selvom de ikke kommer til at tælle for mere end et barn.”

## Lange kampe med kommunen

Hos Natascha Steen, som er formand for dagplejeområdet i LFS, vækker det stor bekymring, at en stor andel af medlemmerne oplever stigende mistrivsel blandt børnene.

”Det, jeg oplever, er, at dagplejerne fortæller, at der kommer flere og flere af de børn, men der kommer ikke flere ressourcer. Der er bare en forventning om, at den klarer de,” siger Natascha Steen og tilføjer:

”Men de udfordringer, børnene står med, kan jo være alt fra fysiske handicap til at være for tidligt fødte, have kognitive udfordringer og alt muligt andet, man som dagplejer ikke nødvendigvis har erfaring med, selv hvis man har været i faget i mange år. Og der skal ofte være tale om et helt åbenlyst handicap hos barnet, før der er hjælp at hente. Ellers bliver det til

”Jeg oplever, at børn med særlige behov oftere afvises i institutionerne, men anvises til dagplejen, selvom de ikke kommer til at tælle for mere end et barn.”



”Mange kommuner har ikke et særligt specialtilbud til små børn, det findes i langt højere grad for børnehavebørn. Derfor forstår jeg godt, at man som dagplejer kan føle, at man bliver parkeringsplads for de børn, som kommunen ikke ved, hvor man ellers skal gøre af,” siger Natascha Steen, formand for dagplejen.

en slåskamp, der tit varer så længe, at barnet når at rykke videre til børnehave. Det kan man ikke være bekendt over for barnet, de andre børn i gruppen, der også har brug for omsorg og opmærksomhed, og man kan heller ikke være det bekendt over for dagplejeren, der tit er helt alene og ikke kan trække sig og få vejret i fem minutter, når tingene spidser til.”

## Få får dobbeltplads

Flere af dagplejerne i undersøgelsen giver udtryk for, at det kan være svært at få den fornødne hjælp til et barn, der i en meget tidlig alder udviser tegn på mistrivsel. Graden af mistrivsel kommer også til udtryk ved, at 54 procent af dagplejerne



- har svaret ja til, at de har eller har haft børn i deres dagpleje eller team, hvor de har overvejet, om barnet burde have et mere specialiseret tilbud, end dagplejen tilbyder. For dagplejepædagoger og -ledere er svaret, at ni ud af ti har eller har haft børn i teamet, hvor de har overvejet det.

Det får formanden for dagplejerne i LFS til at blive bekymret.

"Dagplejere er fagligt stolte. Det er så vigtigt for dem at levere kvalitet og at kunne lukke døren om eftermiddagen og vide, de har gjort en forskel. Men hvis man føler sig utilstrækkelig, fordi et barn har brug for så meget ekstra, og det ikke anerkendes ved for eksempel, at barnet har en dobbeltplads, så går det ud over både arbejdsglæde og kvaliteten i dagplejen. Og det kan man ikke være bekendt. Kommunerne er jo udmærket bekendt med, at dagplejen rummer børn, der ville have sværere ved at trives i en vuggestue," siger Natascha Steen.

### Mere mistrivsel kræver mere efteruddannelse

Hvis et eller flere af børnene i en dagpleje udviser tegn på mistrivsel, stiller det andre og større krav til dagplejeren. Men

"Der er kommuner, hvor dagplejerne ikke er blevet tilbudt efteruddannelse i 10 til 15 år, og tænk så på, hvor meget pædagogikken har udviklet sig, og hvor meget ny viden, der er kommet."

hvor et dagtilbud har en større personalegruppe, der sammen kan tilrettelægge dagen, så de medarbejdere, der har kompetencer inden for det givne område, får mere børnetid med barnet, så er det anderledes vanskeligt for en dagplejer, der ofte har flest timer alene med sin børnegruppe.

Undersøgelsen viser dog, at 90 procent af dagplejerne oplever, at de er fagligt kvalificerede til at håndtere, hvis eller når et barn har brug for eksempelvis en rolig dag, mere struktur, at blive skærmet eller

andre særlige pædagogiske hensyn i hverdagen.

En dagplejer kommenterer:

"Med så stor erfaring ved jeg/vi ret meget om, hvad der skal til for at støtte/udvikle de børn, vi får... Men der er undtagelser, da der nogle gange kommer børn med større udfordringer, end godt er."

### Mangel på investering i kompetencer

Selv om en høj andel af dagplejerne oplever, at de i vidt omfang er fagligt kvalificerede til at varetage børn, der viser tegn på mistrivsel, får kun en mindre andel tilbudt efteruddannelse. 54 procent svarer, at de enten slet ikke eller i mindre grad er blevet tilbudt efteruddannelse eller anden opkvalificering i forbindelse med at tage imod et barn med særlige behov. 19,5 procent svarer "i høj grad" til spørgsmålet og 22 procent svarer "i nogen grad".

En dagplejer skriver: "Vi bliver ikke tilbudt særlig mange kurser på grund af besparelser", og en dagplejer fra Gentofte skriver ligeledes: "Desværre bliver vi ikke tilbudt efteruddannelse herude".

Natascha Steen genkender, at der i nogle kommuner ikke har været tilbudt efteruddannelse eller opkvalificering i årevis.

"Der er kommuner, hvor dagplejerne ikke er blevet tilbudt efteruddannelse i 10 til 15 år, og tænk så på, hvor meget pædagogikken har udviklet sig, og hvor meget ny viden, der er kommet," siger hun og tilføjer:

"Mange kommuner har ikke et særligt specialtilbud til små børn, det findes i langt højere grad for børnehavebørn. Jeg forstår godt, at man som dagplejer kan føle, at man bliver parkeringsplads for de børn, som kommunen ikke ved, hvor man ellers skal gøre af, fordi man ikke har et tilbud til dem. Den gode side af det er, at dagplejen godt kan løfte dem opgave, hvis de får den opkvalificering, der er behov for." ●



## Omfanget af mistrivsel

- Mindst 16 procent af 0-9-årige danske børn har mentale helbredsproblemer.
- Blandt børn er følelsesmæssige (fx angst og tristhed) og adfærdsmæssige (fx konfliktskabende adfærd) vanskeligheder de hyppigste former for mentale helbredsproblemer.
- Fra fødslen og indtil tiårsfødselsdagen diagnosticeres otte procent med en psykisk sygdom i hospitalsvæsenet. Det er især mental retardering, autismespektrumforstyrrelser og ADHD, der fører til diagnose i den tidlige barndom.
- For mange børn kan de mentale helbredsproblemer spores tilbage til spæd- og småbarnsalderen, hvor barnet har haft problemer med at regulere søvn, spisning og følelsesmæssige reaktioner.

Kilde: Vidensråd for forebyggelse



# Det har en kæmpe betydning, at børn møder det samme ansigt hver dag



Hos Carina Thomsen i Rødovre bruges der meget tid ude i haven, hvor børnene har god plads til at lege selv eller sammen. Hun oplever, at flere børn i dag har svært ved at trække sig i konflikter, og i højere grad har brug for voksne til at hjælpe og guide.

Stigende mistrivsel og børn, der har flere udfordringer end tidligere, er også noget Carina Thomsen, dagplejer i Rødovre, genkender fra sit team. En struktureret hverdag og en kommune, der bakker op, gør, at trivslen vinder. Også for de børn, der er flyttet fra vuggestue til dagpleje.

**I en villahave** i Rødovre tusser tre børn rundt i regnbukser, mens de udforsker Carina Thomsens mange legesager. De kender haven og huset, hvor Carina Thomsen i 15 år har været kommunal dagplejer, for de starter deres dag her hver morgen.

Tempoet er lavt, for børnene er næsten lige blevet afleveret, og der skal være tid til, at alle lander, inden dagen går i gang. Rutiner er vigtige for Carina Thomsen, der jonglerer at fordele sandwich til børnene, mens hun fortæller om den udvikling, hun har oplevet gennem sine mange år i faget.

"I mit team oplever vi både børn, der har udadreagerende adfærd, og børn der trækker sig mere ind i sig selv. Flere af børnene har også svært ved at trække sig i konflikter og har i højere grad brug for os til at hjælpe dem," fortæller hun og bekræfter det, LFS' undersøgelse viser, nemlig at den stigende mistrivsel blandt børn også er rykket ind i dagplejen. 🗣️

**► Aktivt tilvalg**

Hun oplever, at både sundhedsplejerske og forældre selv er opmærksomme på, at dagplejen kan være det rette valg, hvis barnet udviser tegn på at have særlige behov. Det kan typisk være for tidligt fødte børn eller børn, der har nogle helt konkrete behov. I Carina Thomsens nuværende børnegruppe har to ud af tre af børnene da også sundhedsmæssige behov.

”Det ene barn har motoriske udfordringer, der kræver noget ekstra, og det andet har et medicinbehov, der gør, at forældrene blev anbefalet, at barnet skulle i dagpleje, for det kan være fatalt, hvis barnets medicin fx glemmes i en overlevering mellem personale,” fortæller hun.



Tid til trøst og omsorg er alt-afgørende for, at børn trives. Og det er umuligt ikke selv at blive følelsesmæssigt investeret, især når et barn har det svært, mener Carina Thomsen.

**Dagplejen som specialtilbud**

Men selvom Carina Thomsens have i dag emmer af ro og balance i den lille børnegruppe, oplever de i teamet ind i mellem også børn, der har meget store vanskeligheder, og som fordrer et tæt samarbejde med kommunens PPR. Her oplever hun især, at dagplejens rammer giver mulighed for at tilpasse sig barnet og ikke omvendt.

”Jeg tror, det har stor betydning for børnenes trivsel, at vi har en hverdag, hvor vi selv bestemmer. Hvis jeg en dag modtager tre børn, der har sovet dårligt om natten, så dropper jeg den planlagte tur. Det giver de bedste betingelser for, at børnene og jeg får en god dag. På samme vis har jeg to små, der er midt i mellem en og to lure, og der giver min hverdag mig god mulighed for at se på deres dagsform og vurdere, hvad de har brug for,” siger hun, og det stemmer overens med, at 89 procent af dagplejerne i LFS’ undersøgelse svarer, at de i høj eller nogen grad har mulighed for at tilrettelægge dagen, så den rummer børnenes særlige behov.

”Jeg tror, det har stor betydning for børnenes trivsel, at vi har en hverdag, hvor vi selv bestemmer.”

**Opkvalificering en del af nøglen**

Selvom Carina Thomsen har 15 års erfaring, har hun ikke en pædagogisk baggrund. Og i takt med, at hun og hendes team modtager flere børn, der i et eller andet omfang kræver mere af dagplejerne, er det afgørende, at der følger opkvalificering og støtte med opgaven, mener hun.

90 procent af dagplejerne svarer i undersøgelsen, at de i høj eller nogen grad føler sig fagligt kvalificeret til at håndtere netop børn, der udviser tegn på mistrivsel eller har brug for noget ekstra, men kun knap 20 procent svarer, at de i høj grad er blevet tilbudt efteruddannelse eller opkvalificering i forbindelse med at tage imod et barn, der havde eller fik særlige behov.

”I Rødovre har vi gode muligheder for kurser, hvis vi får børn, der har brug for noget ekstra. Jeg har både haft børn, der talte for mere end et, og børn, der udløste handicaptillæg, og det er ikke noget, vi skal slås for at få. Hvis jeg siger, jeg har brug for hjælp, så får jeg den hjælp, der skal til,” siger Carina Thomsen.

## Vuggestuebørn lander i dagplejen

I LFS' undersøgelse svarer ni ud af ti dagplejere, at de eller deres team har modtaget børn, der har gået i vuggestue, men som ikke trivedes der. Og det gælder også for Carina Thomsens team.

"I mit team har vi flere gange modtaget børn, der har gået i vuggestue, men som ikke trivedes. Og der er altid en bedring, når de rykker. Størstedelen af børnene, der ikke kan trives i en vuggestue, er børn, der senere har vist sig at få en diagnose, og det er kommet tidligt til udtryk ved, at de ikke har kunnet klare et stort miljø. Men vi har også haft børn, hvor barnet har grædt i tre måneder ved indkøring i vuggestue, og efter kort tid i dagplejen er alt godt, og børnene vokser med opgaven, når de langsomt introduceres til vores legestue," siger hun og uddyber:

"Jeg tror, det har en kæmpe betydning, at det er det samme ansigt, børnene møder hver morgen".

## På vej mod specialtilbud

Udviklingen mod, at dagplejen modtager flere børn med særlige behov eller tegn på mistrivsel, er måske ikke overraskende. Knap 50 procent af dagplejerne i LFS' undersøgelse svarer, at de har en oplevelse af, at kommunen eller pladsanvisningen i særlig grad henviser til dagplejen, hvis der er tale om børn med særlige behov.

"Bare det, at sundhedsplejersken anbefaler dagplejen, så snart der er tale om for tidligt fødte børn eller andre udfordringer, tyder jo på, at vi er på vej hen til at blive et mere specialiseret tilbud. Vi har haft flere børn, hvor jeg har tænkt, at havde man i kommunen haft et decideret specialtilbud, så var det der, barnet var blevet henvist til," siger Carina Thomsen og uddyber, at også normeringen har stor betydning for, hvor godt hun og teamet kan lykkes med en børnegruppe, hvor nogen har brug for lidt ekstra.

"Jeg har jo ikke 12 børn, der står og venter på, at jeg skifter og putter dem, så normeringen har stor betydning for, hvordan jeg kan tilgodese særlige behov. Vi kan have op til fem børn, og de dage, jeg har fem i stedet for tre, der ville jeg ønske, at sådan noget som skiftesituationen var helt idyllisk, men sådan er det ikke altid, og det er jo fordi, tiden bliver knap".

## Dagplejens ulempe

Cirka 35 procent af dagplejerne i LFS' undersøgelse svarer, at de slet ikke er blevet tilbudt efteruddannelse eller anden opkvalificering i forbindelse med at tage imod et barn, der havde eller fik særlige behov.

"Hvis jeg får tre børn ind ad døren, der har sovet dårligt om natten, så dropper jeg den planlagte tur," siger Carina Thomsen, der ser det som en stor fordel, at hun selv bestemmer, hvordan dagen skal struktureres. Det giver både arbejdsglæde og de bedste forudsætninger for, at børnene er glade.



"Vi har også haft børn, hvor barnet har grædt i tre måneder ved indkøring i vuggestue, og efter kort tid i dagplejen er alt godt."

Og Carina Thomsen anerkender, at der er en udfordring i, at dagplejen er et tilbud inden for almenområdet, selvom meget tyder på, at de også udfylder en anden rolle for kommunerne.

"Jeg kan godt lide at have med specialbørn at gøre, men det forudsætter, at jeg har værktøjerne, så jeg gør tingene rigtigt. Jeg har ikke en pædagogisk uddannelse, men jeg vil rigtig gerne uddanne mig mere," siger hun og tilføjer, at særligt én ting ikke bliver nemmere, trods 15 år i faget:

"Ulempen ved de børn, der har det rigtig svært, og hvor man jo virkelig bestræber sig for at skabe rammer, de kan trives i, at man også er meget følelsesmæssigt investeret. Det er dødhårdt, når man i perioder føler, man ikke ved, hvad man skal stille op. Og det er lige så hårdt, når de en dag skal videre i børnehave, og man kan se, hvor meget de har udviklet sig. Det farvel bliver aldrig sjovt, jeg græder hver gang," siger hun. ●



LFS har knap 12.000 medlemmer, som alle arbejder med pædagogik i den ene eller anden form. Du kan i denne serie møde en række LFS'ere og læse om, hvordan de havnede i netop deres job.

## MEDLEMSPORTRÆT

Har du en kollega, som du synes, vi skal portrættere, eller har du selv en historie at fortælle, så kontakt redaktionen på [lfscopy@lfs.dk](mailto:lfscopy@lfs.dk).

# JEG ER BANGE ULIGHED GØR

**"Jeg er arbejderbarn** og er vokset op i en decideret fattig familie i Jylland, hvor mine forældre var ufaglærte og flyttede rundt efter, hvor de kunne finde en billig bolig. Mine brødre kunne kun gå til fodbold i de perioder, hvor min far havde råd til at betale kontingent til fodboldklubben, og jeg kunne ikke gå til noget, for der var ikke råd. Så jeg ved noget om, hvad fattigdom gør ved folk, og jeg er dybt bekymret for, hvad den stigende ulighed i Danmark gør ved vores samfund. Når der bliver for stor afstand mellem rig og fattig, skader det sammenhængskraften, og solidariteten med de udsatte forsvinder."

**"Min stedfar** har betydet meget for min sociale bevidsthed. Han var selvlært snedker og arbejdede på en møbelfabrik, hvor han var tillidsrepræsentant. Det betød, at der blev talt om løn, arbejdsforhold og sociale forhold derhjemme. Han blev på et tidspunkt opfordret til at stille op til LO, som i dag er erstattet af Fagbevægelsens Hovedorganisation, men han lod være. Han var bange for at falde igennem, fordi han var ordblind. Nok et arbejderklassesymptom: Man er mere tilbøjelig til at dukke nakken."

**"Min familie** var ikke uddannelsesvant, så det var et tilfælde, at jeg fik en akademisk uddannelse. Jeg fik efter realeksamen et stipendium af den organisation, der hedder AFS Interkultur, så jeg kunne komme et år til USA og læse. Da jeg kom hjem, vidste jeg ikke, hvad jeg ville. Men jeg tænkte, at jeg i det mindste var god til engelsk, så jeg læste HF og søgte ind på universitetet og endte med en cand.mag. i engelsk og internationale studier. Bagefter blev jeg lærer på et handelsgymnasium – og endte med at gå ned med arbejdsrelateret stress."

**"Det var dengang**, man reelt fik hjælp af Arbejdsformidlingen. Jeg var ledig i otte måneder, hvor jeg kunne komme mig. Jeg var så heldig at få en god supervisorsamtale, hvor det gik op for mig, at det, der for alvor interesserede mig, var mennesker – og så fik jeg lov af systemet til at tage en ekstra uddannelse og blev pædagog. Det ville aldrig ske i dag, men når man ser tilbage, var det samfundsmæssigt en virkelig god investering, for jeg har været i job lige siden."

**"Jeg oplevede**, at jeg var landet på den rette hylde. Jeg begyndte med at arbejde i en SFO og fandt ret hurtigt ud af, at jeg havde lyst til at gå ledervejen, så jeg søgte mod Sjælland, hvor jeg blev leder af en SFO i Birkerød. Efter nogle år søgte jeg

# FOR, HVAD DEN STIGENDE VED VORES SAMFUND

videre til et fritidshjem på Amager, hvor jeg var i fem år, indtil jeg blev klyngeleder i 2016.”

”**Jeg blev aktiv** i ledersektionen i LFS i 2014, fordi vi var en del ledere, der syntes, at vi blev ignoreret ret meget af fagforeningen. Det førte til et repræsentantskabsmøde, hvor ledergruppen stillede en masse forslag, og hvor bølgerne gik virkelig højt. Indstillingen fra en del af de andre delegerede var, at lederne i hvert fald ikke skulle tro, at de var noget, og alle vores forslag blev væltet. Men holdningen til lederne ændrede sig, og lederne er stille og roligt blevet taget mere og mere alvorligt i LFS. Til gengæld er det gået tilbage med vores samarbejde med Børne- og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune, hvor vi i dag mangler lydighed og indflydelse.”

”**Da jeg i 2023** udfordrede Mona Striib ved formandsvalget i FOA, vidste jeg godt, at jeg ikke ville blive valgt. Jeg valgte alligevel at stille op, fordi jeg ville forsøge at påvirke de vigtigste dagsordener frem mod overenskomstforhandlingerne i 2024: at FOA rent faktisk lagde al vægt bag kravene om krone-øre-stigninger i stedet for procenter og om et reelt lønløft af de dårligst lønnede. Jeg var muligvis naiv, for det kom bag på mig, hvor svært det var at blive taget alvorligt af forbundet som kandidat. Alting var klappet af på forhånd, og der var ikke lagt op til en reel demokratisk proces, hvor alle kandidater kunne komme til orde. Det klæder ikke fagbevægelsen.”

”**Jeg har solgt** mit rækkehus og er flyttet i kollektiv med min søn, min svigerdatter og mit barnebarn i et parcelhus i Taastrup. Det føles naturligt, for jeg kommer selv fra en familie med et stort sammenhold. Jeg har også købt et sommerhus ved Mariager Fjord i Jylland. Planen er, at jeg skal bo der en del af tiden, når jeg går på pension, så jeg kan kigge på den stjernehimmel, som man ikke kan se i Københavnsområdet.”

---

**Navn:** Diana Wickberg Jensen

**Alder:** 64

**Job:** Leder af Amager Klynge B

**Bonusinfo:** Syr en hel del af sit eget tøj og læser meget – især engelsk og amerikansk litteratur på originalsproget. Yndlingsforfatter: Marge Piercy. Er dog ikke bleg for at snuppe en krimi i ny og næ.



# BØRNEYOGA GIVER RO, FÆLLESSKAB OG BEVÆ

Yoga for børn er de seneste år blevet udbredt. I Havblik laver de yoga med både børnehavebørn og vuggestuebørn. Her kommer sanserne i spil, og børnene får lov til at bruge kroppen og til både at komme op og ned i tempo.





# GELSE

I den integrerede institution Havblik, som ligger på Amager, laver både vuggestuebørn og børnehavebørn yoga.



**Liv Astrid Bengtsson** er pædagog og bruger yoga i sin pædagogiske praksis.

”Jeg dyrkede yoga i min fritid, da jeg arbejdede på en specialskole for børn med ret omfattende udviklingsforstyrrelser. Børnene kunne let komme i affekt, og de havde svært ved at regulere sig ud af det igen. I de tilfælde kunne jeg ikke tale til deres fornuft, jeg blev nødt til at tale til nervesystemet og sanserne. Derfor begyndte jeg at bruge nogle af de ting, jeg kendte fra voksenyoga som for eksempel åndedrætsøvelser,” siger hun.

Erfaringerne fra yogaens indvirkning på børnene, blev Liv Astrid Bengtssons startskud til at tage en decideret uddannelse i børneyoga, og den har hun brugt lige siden. Både i sit eget arbejde som vuggestuepædagog og som børneyogalærer i hendes virksomhed Spire Yoga.

”Børneyoga handler ikke bare om dybe vejtrækninger. Det handler om at skabe et fællesskab, som børnene ikke kan skabe selv,” siger Liv Astrid Bengtsson.

### Mere end dybe vejtrækninger

I dag underviser Liv Astrid Bengtsson pædagogisk personale i at lave børneyoga med børnene. En af de institutioner, som har været på kursus, er den integrerede institution Havblik.

Grå yogamåtter ligger klar i en cirkel på gulvet i Havblik, og i midten er der tændt stearinlys.

”Når vi laver yoga, er børnene virkelig fokuserede på det, og det er noget, som de glæder sig til. De har helt styr på, hvil-

”Børneyoga handler ikke bare om dybe vejtrækninger, men det handler om at skabe et fællesskab, som børnene ikke kan skabe selv.”

ke børn der skal være med til yogaen,” siger Cecilie Torp, som er pædagog i Havbliks børnehave.

I dag er det en gruppe på otte børnehavebørn, som skal lave yoga. Børnene finder hurtigt deres måtte og venter forventningsfuldt på, at dagens yoga skal begynde. Det er i dag pædagog Cecilie Torp, som står for øvelserne.

Yoga skal ikke være noget, hvor man bare sidder ned og trækker vejret dybt, understreger Cecilie Torp.

”Det kan børnene ikke. Vi prøver at tilrettelægge øvelserne sådan, at der er en god blanding, så de både får lov til ▶

at bevæge sig og komme ned i tempo,” siger hun.

Liv Astrid Bengtsson er enig i, at roen er en af yogaens helt store forcer, men at det også er vigtigt at have fokus på, at yoga er noget, som man gør sammen.

”Det er ikke en konkurrence. Det handler ikke om, hvem der kan gøre mest eller bedst eller flottest. Det handler om, at vi gør det sammen, og at vi hjælper hinanden med at komme ind i stillingerne. Det handler ikke om at være hurtig, eller om at gøre noget på den rigtige måde eller score et mål. Det handler om at give yogaen dit eget udtryk, og den, der bedst kan gøre det, er dig selv,” siger hun.

Cecilie Torp viser børnene øvelserne, og en anden pædagog laver øvelserne med børnene imens og minder dem om at blive på måtterne.

”Det er ikke en konkurrence. Det handler ikke om, hvem der kan gøre mest eller bedst eller flottest. Det handler om, at vi gør det sammen, og at vi hjælper hinanden med at komme ind i stillingerne.”

”Det er svært både at være den, der udfører øvelserne, og som husker programmet, samtidig med at man skal hjælpe

børn, der måske er kommet på vildspor. Derfor er det rigtig godt, hvis man kan være flere voksne,” siger Cecilie Torp.

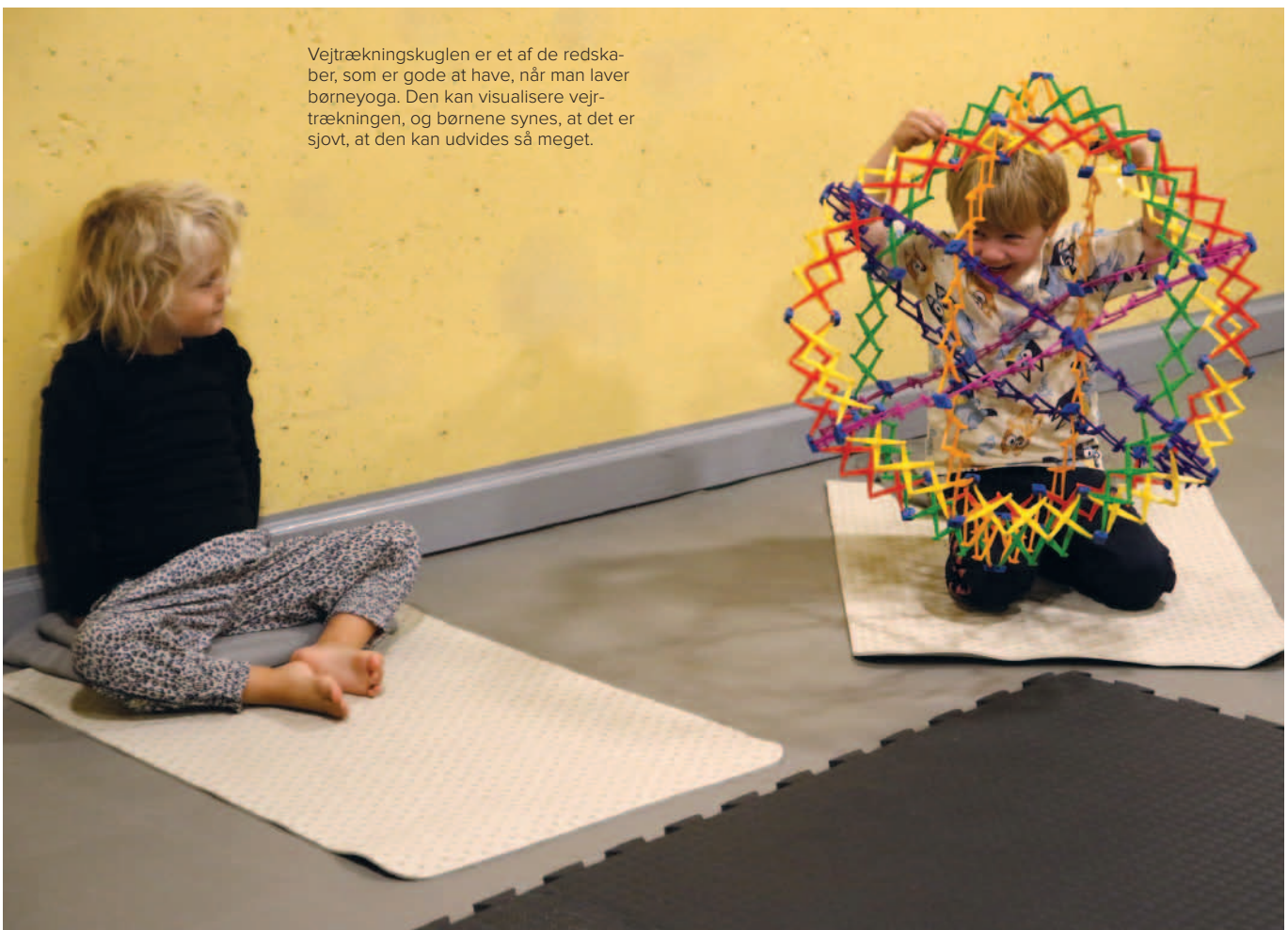
Børnene kommer både igennem en solhilsen og finder yogaknappen. Det er en slags usynlig knap, der kan sætte fokus på et bestemt område af kroppen. De laver også en øvelse, hvor de samler pomponer op med deres bare tæer.

### Ro og humørfødder

I det integrerede dagtilbud Havblik valgte man børneyoga til for at få mere ro på i hverdagen.

”Jeg dyrker selv yoga, og jeg kan jo mærke, hvad det gør ved min egen ro. Så da muligheden for at blive klogere på børneyoga opstod, syntes jeg, at det var oplagt,” siger Xenia Gosvig, der er pædagog i Havblik's vuggestue. ▶

Vejtrækningskuglen er et af de redskaber, som er gode at have, når man laver børneyoga. Den kan visualisere vejtrækningen, og børnene synes, at det er sjovt, at den kan udvides så meget.





# YOGASTILLINGER, DU SELV KAN LAVE MED BØRNENE

Her viser Liv Astrid Bengtsson en række yoga-stillinger, som du nemt kan lave med en børnegruppe.

## 1. Sommerfuglen:

Børnene sidder med fødderne samlet og knæene pegende ud til siderne som sommerfuglens vinger.



## 2. Trekanten:

En populær stilling blandt børnene, hvor de strækker kroppen i en trekantform ved at stå med benene spredt og armene strakt ud.

## 3. Træet:

Børnene balancerer på ét ben og forestiller sig, at de er et træ med stærke rødder og grene, der strækker sig mod himlen.





- Xenia Gosvig har typisk en gruppe på tre børn med, når hun laver børneyoga.

"Der er klart noget ved yogaen, som fanger dem mere end andet. Det her med yogaknappen, synes de, er ret sjovt. De kan også godt lide åndedrætskuglen og humørfødderne," siger Xenia Gosvig.

Humørfødderne er en øvelse, hvor Xenia Gosvig viser børnene forskellige kort med ansigter på. Ansigterne på kortene viser så, hvordan fødderne har det. Er ansigtet på kortet for eksempel ked af det, så går øvelsen ud på at få fødderne op til armene og trøste fødderne.

"Børnene er faktisk så smidige, at de kan få fødderne helt op til munden og kysse dem," siger Xenia Gosvig.

"Der er klart noget ved yogaen, som fanger dem mere end andet. Det her med yogaknappen, synes de, er ret sjovt. De kan også godt lide åndedrætskuglen og humørfødderne."

### Balancer børnegruppen

Både børnehaven og vuggestuen planlægger, hvilke børn de skal invitere med til børneyoga.

"Vi sørger for, at der er en balance i børnegruppen. Vi har nogen med, som har godt af at lære at være i en gruppe. Vi har også nogen med, som har godt af at få lidt mere ro i kroppen, og nogen der har godt af, at nervesystemet bliver vækket på en anden måde," siger Cecilie Torp.

Hvis der er for meget fart over feltet i gruppen, så bliver det svært at få yogaen til at udfolde sig, er erfaringen i Havblik.

### Lidt er bedre end ingenting

Hvor tit skal man lave yoga med børnene, før det har en effekt? Ifølge Liv Astrid Bengtsson er lidt også godt.

"Det kan være, at man har en samling hver dag, hvor der kan være plads til et yogaelement, som for eksempel en opmærksomhedsøvelse. En time om ugen er supergodt, men man kan kun få tid til

Hver yogaomgang slutter med at slappe helt af, så der bliver tanket energi til resten af dagen.

Børneyoga handler ikke kun om ro. Det kan også handle om at lege i fællesskab og have det sjovt sammen, som her hvor børnene i fællesskab skal få en ring rundt om alle i cirklen.





Dyr kan bruges i børneyoga til at gøre øvelserne mere levende for børnene. Her skal børnene forestille sig, at deres ben er tunge som en elefants.

Nogle øvelser passer ikke til alle aldersgrupper. Her skal børnene samle stofkugler op med deres tæer. Det er en øvelse, der stiller krav til motorikken, og som er for svær til vuggestuebørn.



## Kunne du tænke dig at vide mere om yoga?

Astrid Bengtsson holder workshops i LFS i 2025. Hold øje med LFS' hjemmeside for konkrete datoer.

**I workshop 1** får du viden om, hvilken indvirkning børneyoga og mindfulness kan have på børns motoriske, mentale, kognitive og sensoriske udvikling. Det vil blive gennemgået, hvorfor det er en god idé at lave yoga i daginstitutionen. Derudover får du masser af inspiration til at arbejde med sanser, opmærksomhed og bevægelse i den pædagogiske hverdag – herunder enkelte konkrete ideer til at komme i gang på din arbejdsplads.

**Workshop 2** har fokus på sanser, åndedræt og mindfulness for børn. I workshoppen vil der blive gennemgået konkrete øvelser, der kan hjælpe børn til at finde redskaberne til at aktivere deres rolige nervesystem, når følelserne og impulserne løber af med dem. Øvelserne, der gennemgås, kan bruges lige fra vuggestue til SFO.

**Workshop 3** handler om yoga for pædagogkroppen og indeholder også inspiration til yogalege for børnegrupper.

Du vil gennem yogapraksis møde både fysiske og mentale øvelser til at opretholde eller genoprette styrke, balance og modstandsdygtighed i krop og sind. Øvelser, som du kan fortsætte med derhjemme efterfølgende. Desuden vil du undervejs undervises i enkelte konkrete yogalege, som du kan tage med hjem og bruge i din pædagogiske hverdag sammen med børnene – til gavn for både børn og voksne.

Du kan læse mere om Liv Astrid Bengtssons arbejde med børneyoga på [www.spireyoga.dk](http://www.spireyoga.dk)

at lave børneyoga en gang om måneden, så gør man det,” siger hun.

Liv Astrid Bengtsson har tidligere selv arbejdet på specialområdet. Her brugte hun en klangskål i forbindelse med samling, hvor børn og voksne lyttede efter lyden, som skålen afgav, når hun slog på den.

”Det tager to minutter, og så har børn og voksne en lille tid, hvor de er mindful omkring den lyd. Det er godt, fordi vi har brug for at tage pauser i løbet af dagen. Vi har brug for at lande, der hvor vi er, for at kunne tage det næste ind.” ●

# VORES JOURNALNOTAT AT VÆRE OVERFLØDIGE





# ER VISTE SIG

I Familiehuset Amager er der skåret ned på dokumentationen. Journalnotaterne, som før var obligatoriske at skrive ved hver borgerkontakt, er nu gjort frivillige. Det har ført til mindre dårlig samvittighed og har øget arbejdsglæden.

**Når pædagog** Krestina Tang havde været i kontakt med en af de unge, som hun er kontaktperson for, skulle hun tidligere lave et journalnotat i Familiehuset Amagers dokumentationssystem.

Et eksempel på et journalnotat kunne være, at Krestina Tang blev ringet op af en ung, der fortalte, at hun havde misset bussen og skulle have hjælp til at finde ud af, hvordan hun kom i skole til tiden.

”Jeg ville typisk skrive, at jeg var blevet ringet op, og hun var usikker og ked af det over, at hun ikke kunne finde ud af at komme i skole. Og så ville jeg skrive, hvad jeg havde gjort i den forbindelse, hvordan jeg havde hjulpet hende med at overkomme den udfordring. Det tager alligevel noget tid, for jeg skal logge på et bestemt system og gøre mig umage med at formulere sætninger, der indfanger det, som er sket,” siger Krestina Tang.

## En byrde i arbejdet

I Familiehuset på Amager har de tidligere dokumenteret rigtig meget.

”Vi har skrevet journalnoter og evalueringer hver otte uge, og vi har skrevet statusrapporter. Det er rigtig meget skriftligt arbejde,” siger afdelingsleder Susanne Tsoskunoglu. ▶



Peter Vedel og Krestina Tang arbejder i Familiehuset på Amager. De oplever en lettelse over, at deres arbejdsplads har fundet en bedre måde at dokumentere på. ”Jeg oplever mindre dårlig samvittighed,” siger Krestina Tang.

- Under en brainstorm på et personale-møde skrev medarbejderne de ting op, som, de kunne ønske sig, ikke var en del af arbejdet. Det blev startskuddet til en omlægning af arbejdspladsens dokumentation.

”Det er ikke lovpligtigt at skrive journalnotater, så i stedet for at skrive de daglige og ugentlige journalnotater har vi rettet blikket mod at få lavet nogle gode evalueringer, som beskriver, hvad der er sket de seneste otte uger,” siger Susanne Tsoskunoglu.

Erfaringerne med at fjerne journalnotaterne har været frisættende, er både pædagog Krestina Tang og afdelingsleder Susanne Tsoskunoglu enige om.

”Det er en byrde, at hver gang man har kontakt til en borger, så skal man hjem og journalisere det. Og én ting er, at det er meget tid at bruge foran computeren, men man er jo også optaget af at få det skrevet rigtigt, så det ikke kan misforstås, og borgeren kan se sig selv i det,” siger Susanne Tsoskunoglu.

”Vi har skrevet journalnoter, evalueringer hver ottende uge, og vi har skrevet statusrapporter. Det er rigtig meget skriftligt arbejde.”

### Fik jeg det hele med?

Da medarbejderne i Familiehuset Amager stadig skrev journalnotater hver gang, de havde været i kontakt med en borger, kunne Krestina Tang opleve, at hun blev i tvivl, om hun nu fik det hele med.

”Der var jo ingen, der skulle se alle de journalnotater, vi lavede. Nu kan jeg skrive en linje, hvis jeg har brug for at huske noget, men jeg behøver ikke at gemme det i et system og forholde mig til, om jeg har brugt den helt rette formulering,” siger Krestina Tang og tilføjer:

”Det er også en fordel, at noter nu kan være på en blok, så computeren ikke absolut skal tændes. Rigtig ofte har jeg mine unge inde til en samtale, hvor vi bruger tavlen i rummet, og så kan jeg blot tage et billede, og når jeg skal lave min otte-ugers evaluering, kan jeg bare finde billederne frem,” siger hun.

### Ikke lovpligtigt

Familiehuset har eksperimenteret med at fjerne journalnotaterne siden første februar.

Peter Vedel er familiebehandler. Han har forældregrupper i terapi, og en del af hans arbejde består i at ringe til forældrene og høre, hvordan det går med deres hjemmeopgaver.

”Før i tiden skulle jeg skrive forældrenes svar ned og journalisere det. Det gør jeg ikke på samme måde længere, og det er jeg superglad og tilfreds med. For det gør faktisk, at vi kan tale om nogle andre ting, og jeg får mere tid til kontakten med familierne, fordi jeg ikke også skal bruge tid på at skrive hver gang, jeg har været i kontakt med dem,” siger Peter Vedel.

Krestina Tang og Peter Vedel er enige om, at det stadig er vigtigt i deres arbejde at skrive ting ned, men fokus kan nu være et mere meningsfuldt sted.

”Det er rart for mig i mit arbejde at skrive evalueringer og statusser, fordi det samler. Tingene kan gå rigtigt stærkt, når man har mange familier. Der er meget at holde styr på, og det vigtigste er jo, at de får noget ud af det, og at de får noget med sig,” siger Peter Vedel.

### Barnets perspektiv

Et andet skift i familiehuset er, at dokumentationen nu skrives direkte til børnene. Fagtermer bruges ikke længere, og forkortelser er også blevet forkastet. Journalnotaternes hurtige natur gjorde førhen, at det var svært at beskrive



Susanne Tsoskunoglu er afdelingsleder i Familiehuset på Amager. ”Vi fortæller vidt og bredt om vores erfaringer med at afbureaukratisere og håber, at andre kan blive inspirerede af os,” siger hun.

barnet eller den unge så nuanceret, som medarbejderne gerne ville.

”Nogle unge har fortalt os, at når de har læst deres sag, så har de følt sig som problembørn, og det synes vi ikke, at der er nogen, der skal føle. Når man hopper og danser i skolen, så er det måske, fordi man prøver at give udtryk for noget på den måde, som man nu engang kan. Det giver en anden ro, når familiebehandleren skriver, at det er rigtig svært for dig at sidde stille i skolen, fordi du bruger så meget energi på at tænke over, om din mor har det godt derhjemme. Det var vanskeligt at skrive i de daglige journalnotater, fordi man skulle prøve at få det hele med, men også gøre det lidt kort og hurtigt,” siger Susanne Tsoskunoglu.

Det er derfor hendes overbevisning, at sløjfning af journalnotater bidrager til, at dem, det hele handler om, bedre kan spejle sig i det, som bliver gengivet.

”Hvis man som 25-årig gerne vil finde ud af, hvad det var, der foregik, da man havde en sag i Socialforvaltningen, skal man kunne genkende sig selv i det, der er skrevet. Det skal ske i et værdigt sprog og uden ord som for eksempel mentaliseringsevne, fordi det giver ikke nødvendigvis mening for den unge, der læser det.” ●

# IKKE FARLIGT AT TALE OM DØDEN



**Små børn skal lære** at tale om døden. Derfor udsender Det Nationale Sorgcenter nu "KnirkeKufferten" til landets daginstitutioner. Indholdet i kufferten skal hjælpe personalet med at tage de nødvendige samtaler med børnene.

KnirkeKufferten består af materiale, som er udarbejdet i samarbejde med Det Nationale Sorgcenter, og som skal hjælpe det pædagogiske personale med at tage svære emner op med børn.

Ikke færre end 96 ud af Danmarks 98 kommuner har taget imod tilbuddet, og 1100 KnirkeKufferter ankommer nu til daginstitutioner landet over. Det glæder direktør og stifter af Det Nationale Sorgcenter, Preben Engelbrekt.

"Små børn har en anden tilgang til døden end os voksne. Børn er mere konkret tænkende og kan blive bange og bekymret, når voksne omskriver døden til fx "sovet stille ind" eller "gået bort". Derfor er det vigtigt, at børn også får mulighed for at tale om døden og sætte ord og følelser på det. Det vil vi meget gerne inspirere til og derfor har vi sammensat en kuffert med et indhold som nemmere kan sætte samtalerne i gang," siger Preben Engelbrekt.

Kufferten har fået sit lidt sjove navn ud fra hovedfiguren i børnebogsserien Knirke, som er skrevet af Julie Døssing Frost i samarbejde med Det Nationale Sorgcenter. Knirkefortællingerne taler børnenes konkrete sprog, når forskellige temaer omkring sorg, liv og død bliver forklaret i en legende fortælling.

## FÆRRE MINORITETSBØRN ANBRINGES

**Statistikkerne** tyder på, at myndighederne er mindre tilbøjelige til at anbringe børn og unge med minoritetsetnisk baggrund uden for hjemmet, også selv om de har de samme vanskeligheder i hjemmet som de børn med dansk baggrund, der bliver anbragt. Det er især små børn og børn og unge fra nogle landegrupper, som ikke bliver anbragt så meget uden for hjemmet.

Det viser en ny rapport fra VIVE, som også beskriver, hvad der kendetegner de børn og unge med minoritetsetnisk baggrund, der er anbragt uden for hjemmet i dag, og som kommer med ny viden om, hvordan denne gruppe børn og unge oplever anbringelsen og trives i den.

Rapporten kan hentes på [www.vive.dk/media/pure/4vl8m1ox/25581645](http://www.vive.dk/media/pure/4vl8m1ox/25581645)







Almenområdets generalforsamling 19. september 2024:

## VI VIL IKKE LADE OS NØJE

**Fanerne blev sunget** ind af en fyldt sal i arbejdsmuseet, der dannede rammerne for dette års generalforsamling på almenområdet. Martin Kragballe lagde for med at præsentere bestyrelsens beretning, hvor han fortalte om den aktivisme, der er foregået i de forløbne to år i forbindelse med OK24, og hvor han i særlig grad lagde vægt på de store udfordringer med medlemsnedgang, mange fagforeninger står over for, men også de faglige kampe, der har fyldt siden sidst.

"Det at have skabt en bevægelse om, at vi ikke vil lade os nøjes, resulterede i, at LFS' medlemmer stemte nej til OK24, og det synes jeg, vi skal klappe os selv på skuldrene over. Og kampen for ligeløn fortsætter, og jeg tror ikke, vi er i mål om to år," sagde formanden om et af nedslagene i bestyrelsens beretning.

Martin Kragballe fortalte i sin beretning om den aktive organiseringsindsats på området. Her er arbejdspladsklubber en vigtig del, idet de skal gøre tærsklen ind til fagforeningen så lav som muligt, og 70 arbejdspladser har i den forløbne periode afholdt klubarrangementer. Bestyrelsen har lavet små videoer om organisering, som hitter på LFS' sociale medier, og der planlægges med besøg på Københavns Professionshøjskole for at starte oplysnings- og organiseringsarbejdet, allerede mens de kommende pædagogiske assistenter og pædagoger er i gang med uddannelsen.

Bestyrelsen havde stillet forslag om, at LFS skal arbejde for, at medlemsfordele, fx arbejdsgiverbetalt fagforeningskontingent, indarbejdes i kommende overenskomster. Forslaget blev vedtaget med

### Almenområdets bestyrelse 2024 - 2026:

Martin Kragballe, formand  
Martina Wellm, kasserer  
Dorthe Timm  
Emil Solvind  
Esben Staal Jensen  
Karen Ribergaard  
Lisa Groth Hansen  
Malthé Rokatis  
Maria Dall  
Maria Porse  
Mathias Nørregaard Rasmussen  
Mette Marie Sekulic Nielsen  
Michala Toftager Bovien  
Morten Hoier Morsing  
Nanna Mikkelsen  
Pia Gregersen  
Randi Møller  
Rasmus Alexander Fog-Nielsen  
René Kokholm Kristensen  
Sidsel Stauersbøl Nielsen  
Stine Oxholm  
Thomas Seider  
Tilde Kofoed  
Tina Truelsen  
Vibeke Jensen



et stort flertal. Det betyder, at forslaget går videre til repræsentantskabsmødet i november.

Debatlysten var stor, og emner som minimumsnormeringer eller manglen på samme og Københavns evindelige spærerunder var nogle af de temaer, der især fik medlemmer på talerstolen.

Dagplejeområdet generalforsamling 10. september 2024:

## KAMPVALG OG GEJST

**Det er ofte dagplejen**, som kommunalpolitikkerne peger på, når de skal finde et sted at spare. Men de må lige så ofte trække deres spareforslag tilbage, når de erfarer den lokale opbakning til dagplejen og finder ud af, hvilke opgaver dagplejen rent faktisk løser.

Netop dette tema var en vigtig del af bestyrelsens beretning og dens forslag til, hvad kræfterne skal bruges på i de næste to år, da dagplejeområdet i LFS holdt generalforsamling den 10. september.

Områdeformand Natascha Steen fortalte om, hvordan dagplejen i både Gladsaxe og Dragør samt på Frederiksberg

### Dagplejeområdets bestyrelse 2024 – 2026:

Natascha Steen, formand

Elizabeth Thynov, kasserer.  
Dagplejer i Rødovre

Anne Angelsø.  
Dagplejer i Gladsaxe

Anne Vibeke (Søs) Feilberg.  
Dagplejer i Lyngby

Bettina Øster,  
flerbørnsdagplejen i København

Connie Refstrup.  
Dagplejer i Ballerup

Dorthe Fahlén.  
Dagplejepædagog, Lyngby-Taarbæk

Marianne Pedersen.  
Dagplejer i Albertslund

Puk Lindgren.  
Dagplejepædagog, København



har været under angreb i den forløbne periode, og om hvordan angrebene er blevet afværget.

”Vi kommer til at blive mere offensive i forhold til både forvaltninger og politikere i de enkelte kommuner i de kommende år, så vi forhåbentlig kan forebygge lignende situationer,” varslede formanden, der måtte erkende, at dagplejen ikke kun er truet udefra, men også indefra af vanskeligheden med at rekruttere tilstrækkeligt mange dagplejere til at erstatte dem, der er på vej på efterløn og pension.

”Rekruttering bliver ved med at have et stort fokus for os,” sagde Natascha Steen, som mindede om, at den udbredte util-

fredshed med OK24 ikke netop har gjort processen lettere.

Der var dog ikke mangel på gejst blandt de cirka 30 fremmødte dagplejere og dagplejepædagoger. Både dagplejernes og dagplejepædagogernes faggruppevalg efterlyste flere medlemmer, som vil være med til at udvikle på deres områder, og der var kampvalg til bestyrelsen, ligesom der ikke var problemer med at rekruttere delegerede og samt suppleanter til disse til repræsentantskabsmødet i november.



Specialområdets generalforsamling 16. september 2024:

## GENVALG OG GODE DISKUSSIONER

**Der var god stemning**, da specialområdet i midten af september mødtes til generalforsamling. Områdeformand Lisbeth Waidtløw indledte aftenen med at fortælle, hvad bestyrelsen havde haft fokus på siden sidste generalforsamling. Der blev både talt om nordisk konference for arbejdsmiljø, OK24 og et kommende medlemsarrangement med Dorthe Birkmose, der skal holde foredrag om forråelse – en problematik der desværre er særligt gældende på det specialiserede område. Da budgettet blev gennemgået, var det særligt værdt at bemærke, at posten for arbejdspladsklubber blev foreslået hævet, fordi bestyrelsen kan se, at initiativet for alvor er ved at vinde indpas, og flere vælger at benytte sig af det. Der er sat 150 kroner af per medlem, som kan bruges til forplejning i forbindelse med kollegiale aktiviteter. Klubben bliver set som en måde at få LFS tættere på medlemmerne og til måske at få nye medlemmer til at få øjnene op for det faglige fællesskab.

Aftenen skulle også bruges til at diskutere den kommende bestyrelses fremtidige arbejde. Her var der lagt op til gruppearbejde, hvor der ved bordene blev diskuteret tre spørgsmål: Hvad betyder det for dig at være organiseret? Hvilke kampe skal tages i fremtiden? Hvad skal der til for at få alle med på holdet. Det gik igen, at især unge ikke har den samme forståelse for grunden til at være en del af en fagforening. Der var valg til bestyrelse, hovedbestyrelse og delegerede til repræsentantskabsmøde. Alle pladser blev besat og Lisbeth Waidtløw blev genvalgt som formand for specialområdet.



### Specialområdets bestyrelse 2024 - 2026:

Lisbeth Waidtløw, formand  
Thomas Bjerre, kasserer  
Betina Duedam  
Bjarke Orloff Pedersen  
Bjørn Lind Lyngø  
Jesper Kruchov Pedersen  
John Skeberg  
Lene Sørensen

Lærke Milsted Enoksen  
Mai Søndergaard Madsen  
Michael Stenholm Fauriskov  
Mikkel Bjørneboe Larsen  
Sakse Ravnskov Andersen  
Tanja Markus  
Tony Bjarkholm



# Personlig rådgivning giver tryghed

Bl.a. derfor er  
tilfredsheden hos  
TJM Forsikrings  
kunder tårnhøj.



Faktisk bliver vi i  
gennemsnit 33 år  
i TJM Forsikring –  
for sammenhold  
betaler sig!



Scan QR-koden, eller læs mere på  
[tjm-forsikring.dk/lfs](http://tjm-forsikring.dk/lfs)

# FAGLIGHED OG FORNØJELSE – KOMME

## FILMEN AFTERWAR I PARK BIO MED LFS

Som LFS-medlem kan du se filmen 'Afterwar' i Park Bio, og du er velkommen til at invitere en gæst med. Filmens instruktør, Birgitte Stærmoser, introducerer til filmen, og der er kildvand og popcorn til alle fremmødte.

Birgitte Stærmoser mødte i 2008 en samling fattige børn og unge i Kosovos hovedstad Pristina, og sammen med dem lavede hun den anerkendte kortfilm 'Ønskebørn', som også indgår i den nye spillefilm. Ti år senere genoptog hun kontakten med de nu voksne hovedpersoner og lavede nye optagelser.

'Afterwar' er opdelt i tre akter med titlerne 'Fortid', 'Nutid' og 'Fremtid'. Hovedpersonerne fortæller om deres barske liv i landet, som er efterladt ødelagt og fattigt efter Kosovokrigens afslutning i 1999.

Læs mere i arrangementskalenderen på [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

**Tid:** 22. oktober 2024 klokken 17

**Sted:** Park Bio, Østerbrogade 79, København Ø.



## YOGA FOR PÆDAGOGKROPPEN – EFTERÅRET 2024



Som pædagog har man en krævende hverdag, og yoga er et genialt boost til, at vi kan holde længere og give vores krop og sind lidt ekstra omsorg. Dette kursus, som afholdes to gange i november, er for pædagogiske medarbejdere, der har brug for mere styrke i ryg, mave, ben og arme samt ro i hovedet. Kurset indeholder også undervisning i, hvad børneyogaen kan gøre for børns motorik, og der øves yogalege, som man kan tage med hjem og bruge i sin pædagogiske hverdag.

Læs mere i arrangementskalenderen på [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

**Tid:** 14. november 2024 fra 17.30 til 19.30 og 18. november 2024 fra 17.30 til 19.30.

**Sted:** LFS, Rosenvængets Allé 16, 2100 København Ø.

## FOREDRAG MED DORTHE BIRKMOSE: LØSNINGER, DER KAN GØRE FORRÅELSE UNØDVENDIG

Forråelse er et forsøg på at mestre ubærligt psykisk slid ved at tænke og føle mindre, end man egentlig gør. Det er problematisk, når medarbejdere og ledere reagerer med aggression, resignation eller overdrevne positive fortællinger om egen fejlfrihed. Problemet er, at forråelse kan blive en nødvendig mestringsstrategi på arbejdspladsen. Psykolog Dorte Birkmose vil ved sit foredrag i LFS pege på løsninger, der gør forråelse unødvendig.

Læs mere i arrangementskalenderen på [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

**Tid:** 25. november 2024 fra 17.30 til 20.30.

**Sted:** LFS, sal A, indgang fra Sorøgade 4-6, 2100 København Ø.



## Tilmelding

Du tilmelder dig de enkelte arrangementer via arrangementskalenderen på forsiden af [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

Vi fortæller også om nye arrangementer i nyhedsbrevet fra LFS. Skulle du være kommet til at framelde dig nyhedsbrevet, kan du gen-tilmelde dig via [www.lfs.dk/lfsnyt](http://www.lfs.dk/lfsnyt)

# NDE MEDLEMSARRANGEMENTER I LFS

## BLIV LEGE-SPECIALIST MED LFS



Almenområdet i LFS tilbyder en legeuddannelse for LFS-medlemmer. Uddannelsen er tilrettelagt i samarbejde med Gerlev Center for Leg & Bevægelse, og formålet er, at deltagerne får hands-on erfaringer med leg, viden om legens vigtighed, øget legemod og kompetencer inden for legens didaktik. Uddannelsen består af fem kursusmoduler og er gratis for medlemmer af LFS, men man forpligter sig til at deltage i alle moduler.

Læs mere i arrangementskalenderen på [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

### Tid:

Modul 1: 18. februar 2025 kl. 9 – 12  
Modul 2: 20. februar 2025 kl. 13 – 16  
Modul 3: 10. marts 2025 kl. 13 – 16  
Modul 4: 29. april 2025 kl. 9 – 12  
Modul 5: 12. maj 2025 kl. 13 – 16

**Sted:** LFS, Rosenvængets Allé 16, 2100 København Ø.

## YOGA-WORKSHOPS I 2025

LFS gentager succesen med yoga-workshops for medlemmer. Der vil, fordelt på hele 2025, blive udbudt en række workshops med titlerne 'Introduktion til børneyoga i pædagogisk praksis', 'Sanser, åndedræt og mindfulness for børn' og 'Yoga for pædagogkroppen - med inspiration til yogalege for børnegrupper'. De enkelte workshops kan tages uafhængigt af hinanden.

Læs mere i arrangementskalenderen på [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

**Sted:** LFS, Rosenvængets Allé 16, 2100 København Ø.



Dette er kun  
en udpluk af de foredrag, workshops og  
uddannelses tilbud, du har adgang  
til som medlem af LFS.  
Hold øje med  
[www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

## FÅ KOMPETENCE- GIVENDE UDDANNELSE I LFS



LFS fortsætter samarbejdet med AMU og udbyder i 2025 en række pædagogiske arbejdsmarkedsuddannelser i LFS. Uddannelserne er gratis for pædagogmedhjælpere og pædagogiske assistenter, men LFS kan vejlede pædagoger, der er interesserede, i, hvordan der kan søges midler til at deltage.

I januar og februar udbydes 'Arbejdet med lavaffektive metoder – Low arousal' og 'Neuropædagogik som redskab i pædagogisk arbejde'.

I april/maj kommer en fem dages uddannelse om inklusion af børn med socialkognitive vanskeligheder, som har fokus på arbejdet med børn i udsatte positioner.

I maj/juni følger et syv dage langt forløb om 'Ressourcefokuseret tilgang til arbejdet med børn i udsatte positioner', som indeholder delelementer som tidlig opsporing, arbejdet med børn i udsatte positioner og ressourcefokus i det pædagogiske arbejde.

Sidst kan man i løbet af efteråret 2025 tage basisuddannelsen 'Pædagogmedhjælper i dagtilbud', som samlet varer 15 dage, men som tilrettelægges, så man kan tage den i mindre bidder á tre dage.

Læs mere i arrangementskalenderen på [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk)

**Sted:** LFS, Rosenvængets Allé 16, 2100 København Ø.



## Kalender



### 21. oktober

FTR-valg almenområdet i København  
8.30 – 9.30  
Sal A

Medlemsarrangement: Sanser og mindfulness for børn  
17.30 – 19.30  
Sal B  
Tilmelding via arrangementskalendarer på lfs.dk

Bestyrelsesmøde  
Dagplejen  
18.00 – 21.00  
Kantinen

### 22. oktober

Almen ledersektionsbestyrelse  
9.00 – 13.00  
Sal D



Film i Park Bio:  
Afterwar  
17.00 – 19.00  
Park Bio,  
Østerbrogade 79,  
2100 København Ø  
Tilmelding via arrangementskalendarer på lfs.dk

### 24. oktober

Medlemsarrangement: Sanser og mindfulness for børn  
17.30 – 19.30  
Sal B  
Tilmelding via arrangementskalendarer på lfs.dk

### 25. oktober

Dagplejens ledersektion  
9.00 – 12.00  
Sal C



Faglig fredagsbar  
16.00 – 23.00  
Sal A og gården

### 28. oktober

Hovedbestyrelsesmøde  
9.30 – 16.00  
Sal A

### 6. november

Specialbestyrelsesmøde  
12.00 – 17.00  
Sal A



Delegeretmøde specialområdet  
17.00 – 20.00  
Sal A

### 12. november

Almenbestyrelsesmøde  
08.30 – 16.00  
Sal A

Delegeretmøde almenområdet  
18.00 – 21.00  
Sal A

### 13. november

Delegeretmøde dagplejeområdet  
18.00 – 21.00  
Sal A



### 14. november

Yoga for pædagogkroppen  
17.30 – 19.30  
LFS  
Tilmelding via arrangementskalendarer på lfs.dk

### 15. november

Dagplejebestyrelsesmøde  
08.30 – 15.30  
Sal D

### 18. november

Yoga for pædagogkroppen  
17.30 – 19.30  
LFS  
Tilmelding via arrangementskalendarer på lfs.dk



### 22.-23. november

Repræsentantskabsmøde  
22.11 9.00 –  
23.11. 16.00  
Konventum,  
Helsingør



### 25. november

Foredrag med Dorthe Birkmose om forråelse  
17.30 – 20.30  
Sal A  
Tilmelding via arrangementskalendarer på lfs.dk



### Vi fejrer Søs Hackenbergs 40 års jubilæum

Ved samme lejlighed har Søs besluttet at gå på pension.

Derfor inviterer vi nuværende og tidligere kollegaer, børn og forældre til reception i Muregården, Thorupsgade 2

12. november 2024 kl. 15-18

### LFS kor

LFS-koret øver torsdage mellem 18.30-20.00 i kantinen i LFS.

Er du ikke allerede med i koret, men har lyst til at synge, kan dette sagtens lade sig gøre.  
Kontakt Lisbeth Waidtløw på lisw@foa.dk



## Følg også din fagforening på de sociale medier



Facebook:  
[www.facebook.com/LFSfagforening](https://www.facebook.com/LFSfagforening)



Instagram:  
LFSfagforening

# LFS Senior

Klubben for førtidspensionister – efterlønner og pensionister

## Medlemsmøder:

**21. oktober 2024**

### – Navernes historie

Medlemsmøde kl. 11 i LFS sal A, Sorøgade 4 – 6, 2100 Kbh. Ø. Foredrag om Navernes historie, som er en spændende beretning om, hvordan laugsvæsenet opstod i senmiddelalderen, om at være en svend på valsen, om håndværkernes ritualer, om konflikter med myndighederne og om nutidens svende på valsen. Foredraget er en kombination af fortælling, billeder og sange til akkompagnement af harmonika. Bemærk: Der er ny indgang til sal A, som er fra døren i bunden af gården.

**20. november 2024**

### – Underholdning

Medlemsmøde kl. 11 i LFS sal A, Sorøgade 4 – 6, 2100 Kbh. Ø. Guitar Kaj ved Bertil Abildgaard underholder med sang og sjove historier.

Bemærk: Der er ny indgang til sal A, som er fra døren i bunden af gården.

**12. december 2024**

### – juletur

Bussen kører fra Flintholm station, Grøndals Parkvej 81, klokken 10.00.

Julefrokostturen går først til Nisseland ved Mørkøv, hvor vi møder 2000 kvadratmeter fyldt med jul og eventyr. Her kan vi nyde en kop kaffe eller en kop kakao i cafeen og kigge ind i julebutikken, inden vi kører videre til Gyrstinge Skovkro, hvor der venter os en gammeldags julefrokost.

Bussen kører hjem fra Gyrstinge Skovkro til Flintholm station kl. 16.00 – forventet hjemkomst ca. 17.15

Tilmelding kan ske på medlemsmødet i oktober og november og på vores bankkonto reg.nr. 5361 konto nr. 0000687637 senest den 29. november.

Pris for medlemmer kr. 250. Gæster kr. 350.

## Ekstra ture:

**5. november**

### – Den Hirschsprungske Samling

Vi mødes kl. 11 på Den Hirschsprungske Samling, Stockholmsgade 20, 2100 Kbh. Ø.

Vi skal se udstillingen 'Kvindernes moderne gennembrud', som er en udstilling om de "glemte" kvindelige kunstnere i en tid, hvor man ikke anerkendte, at kvinder selvstændigt kunne male.

De, der har lyst, spiser frokost sammen under uret.

**Husk: Ekstraturet betaler man selv.**

**Bemærk**, at du som pensionist/efterlønner i LFS automatisk er medlem af Faglige Seniorer, som tilbyder foredrag og kurser.

Du kan se de enkelte aktiviteter og tilmelde dig via: [www.fagligsenior.dk/aktiviteter/?kommune=København](http://www.fagligsenior.dk/aktiviteter/?kommune=København)

Find seniorklubben på [www.foa.dk/seniorklubben-lfs](http://www.foa.dk/seniorklubben-lfs)

## TJEK KALENDEREN PÅ LFS.DK

Tjek altid kalenderen på forsiden af [www.lfs.dk](http://www.lfs.dk), hvis du vil være sikker på at vide, hvad der foregår i LFS. Der kan opstå aktiviteter og møder efter, at bladet er sendt til tryk.

## Udgivelsesplan 2024

| Nummer  | Deadline     | Udgivelsesuge |
|---------|--------------|---------------|
| 9/2024  | 31. oktober  | 46            |
| 10/2024 | 28. november | 50            |

# LFS TRIO uge 45

Hvad laver ledelsen, når medarbejderne bestemmer?

Foredrag med Bo Vestergaard, ledelsesrådgiver, aktionsforsker og forfatter til:

## Hvad laver ledelsen, når medarbejderne bestemmer?

De seneste 30 års forskning viser, at to ud af tre forandringsprocesser ikke skaber mere værdi for organisationen. Men når medarbejderne har ejerskab til formålet med forandringen, og de er involverede i at udvikle og afprøve løsninger, så lykkes det otte ud af ti gange.

Men hvordan involverer man medarbejderne uden at miste styringen? Og hvordan styrer man uden at dræbe ejerskabet? Fair proces er en forskningsbaseret og praktisk tilgang til forløbsstyring af involverende forandringsprocesser.

Mød op i hverdagene i uge 45, når det passer jer.  
(Mandag den 4. november til fredag den 8. november)  
Det foregår i Markmandsgade 9, 2300 København S  
fra klokken 09.00 til 12.00.

## Hvem kan deltage?

Tillidsrepræsentanter, arbejdsmiljørepræsentanter og ledere på kommunale og selvejende daginstitutioner og døgninstitutioner i København og Frederiksberg Kommune, dagplejen og døgninstitutioner i hovedstadsområdet, KKFO og SFO'er i København og Frederiksberg Kommune. Tillidsrepræsentanter, arbejdsmiljørepræsentanter og ledere, der er medlem af andre overenskomstbærende fagforeninger.

**LANDSFORENINGEN FOR  
SOCIALPÆDAGOGER**

